

Het belangrijkste document van Nederland deugt niet

Posted on 28 april 2026 by Paul Frentrop

Het belangrijkste document van Nederland is deze maand herzien. Doorbladeren daarvan stemt mij somber over de toekomst van het land. U begrijpt over welk document ik het heb. Natuurlijk niet de Grondwet, laat staan het Statuut van het Koninkrijk waar Nederland met enkele andere landen deel van uitmaakt. Onze vorst bestuurt immers meerdere landen.

Ik heb het natuurlijk ook niet over de verdragen waar de Europese Unie op is gebaseerd, al zijn die wel doorslaggevend voor de wetgeving hier in Nederland. Evenmin over alle internationale verdragen op het gebied van mensenrechten, die het onmogelijk maken voor de Nederlandse regering om de belangen van Nederlanders voorop te stellen.

Wat kinderen moeten leren

Nee, ik bedoel het document dat echt bepalend is voor onze toekomst op lange termijn. Die is gebaseerd op het opleidingsniveau van onze kinderen en hun

kinderen.

Wat kinderen moeten leren legt 'de overheid' wettelijk op aan 'het onderwijs' via de zogeheten 'kerndoelen.' Een belangrijker onderwerp voor de Tweede Kamer om zich over te buigen kan ik mij niet voorstellen. Een belangrijker onderwerp voor de media om een breed maatschappelijk debat over te voeren, kan ik niet verzinnen. Een belangrijker taak voor de regering bestaat niet. Toch heb ik nog niet veel over de nieuwe kerndoelen gelezen.

In Nederland heeft de wetgever in zijn wijsheid de taak om deze kerndoelen te formuleren uitbesteed aan een private organisatie, genaamd SLO. Die organisatie met 159 medewerkers heeft een eigen cao, wat ik opmerkelijk vind. En een bestuur van twee personen van wie de voorzitter er al 16 jaar zit en tevens andere functies vervult. Wat ik ook opmerkelijk vind. Dit jaar is de tweede bestuurder aangetreden.

Dit bestuur belast met misschien wel de belangrijkste taak in Nederland staat onder toezicht. De meest vooraanstaande Nederlanders zijn hiertoe in de raad van toezicht bijeen gebracht: Ingrid Jansen, Elbert Dijkgraaf, Marijke Kral, Jan Jacob van Dijk en Cordula Rooijendijk. Wie kent hen niet? Hun cv op de website van de SLO hoeft slechts te bestaan uit linkjes naar hun LinkedIn profiel.

Begrippenlijst

Al deze mensen hebben sinds 2022 hard gewerkt aan het formuleren van de nieuwe kerndoelen die in april zijn vastgesteld. Maaïke Charante [heeft onlangs aandacht besteed](#) aan de *Taalgids van het ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap*, in haar woorden gekenmerkt door 'het totale gebrek aan logica, het centraal stellen van gevoelens ten koste van feiten, de krampachtige zedepreken, en niet te vergeten de westerse zelfhaat'. Het document *Kerndoelen voortgezet onderwijs* van SLO is veel ingrijpender voor de praktijk en vereist minstens zoveel inspectie.

U bent misschien even vergeten wat 'kerndoelen' ook al weer precies zijn. Dat is begrijpelijk. Veel begrippen die SLO hanteert vragen om een nadere toelichting. Daarom bestaat de nieuwe kerndoelenlijst voor het Voorgezet Onderwijs uit 75 pagina's met naast veel mooie foto's van lieve kinderen een 'begrippenlijst' van maar liefst 13 pagina's, waarin per begrip wordt verteld wat het eigenlijk is.

Richting en basis

Ik citeer: 'Kerndoelen geven richting aan het onderwijs en leggen de basis vast waar iedereen recht op heeft.' Kerndoelen doen dus twee dingen; richting geven en een basis vastleggen. En iedereen heeft recht op een basis, zo leer ik. Maar welke basis? In de verklaring van de rechten van de mens kan ik die zo een twee drie niet terugvinden. SLO legt uit: 'Die basis is nodig om door te stromen naar het vervolgonderwijs, jezelf te ontwikkelen en volwaardig deel te nemen aan de maatschappij.'

Dat eerste deel begrijp ik. Dat geeft aan met welk diploma je naar een volgend niveau kunt. Maar die andere twee? Kun je zonder de kerndoelen van SLO te halen jezelf niet ontwikkelen? Kun je dan niet volwaardig deelnemen aan de maatschappij?

Ik bladerde maar eens verder door de kerndoelen voor het VO. (Er zijn nog drie aparte bundels voor het primair, speciaal en voortgezet speciaal onderwijs en aanvullende stukken voor Gebarentaal en Fries.) Bladeren mag echter niet van SLO. Die schrijft: 'Om de inhoud en de formulering van de kerndoelen goed te begrijpen, raden we je aan de publicatie in de aangegeven volgorde te lezen.'

Maar mijn aandacht werd getrokken door het kopje 'Ambitieuze en betekenisvolle onderwijs' omdat ik dacht dat het onderwijsniveau in Nederland juist dalende was. Maar nee hoor. Daar staat: 'Een ambitieus curriculum legt de basis voor rijk onderwijs voor alle leerlingen. De lat ligt hoog bij de kerndoelen, zonder verschillen tussen leerlingen uit het oog te verliezen. Daarbinnen [waarbinnen? PF] heeft onderwijs een brede maatschappelijke en een individuele functie. Die functies zijn door het ministerie van OCW samengebracht in een rationale voor het onderwijs. De rationale omvat drie doeldomeinen die de brede functie concreet en betekenisvol maken: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming.'

'Rationale'

Al heb ik bijna twintig jaar onderwijs genoten, toch weet ik niet wat met 'rationale' wordt bedoeld, en kon ik daarom niet goed inschatten hoe hoog de lat lag, laat staan dat ik dit 'concreet en betekenisvol kon maken'. Dus zocht ik in de begrippenlijst naar 'rationale'.

In die lijst was tussen 'programmeren' (het ontwerpen en implementeren van een computerprogramma) en 'receptieve taalvaardigheid' (de vaardigheden kijken, luisteren en lezen) echter niets te vinden. Dus ik weet niet waar het 'samenbrengen van functies in drie doeldomeinen' door het ministerie van OCW in heeft geresulteerd. Wel las ik terloops wat het begrip 'rekenaanpak' betekent: 'De rekenvorm in combinatie met de rekenwijze die wordt gebruikt om een rekenopgave op te lossen.'

'Leergebieden'

Teruggekeerd naar de kerndoelen, viel mijn oog op het kopje 'Kansengelijkheid en inclusiviteit'. Daar las ik dat kerndoelen niet slechts twee dingen doen, zoals eerder door SLO gezegd (richting geven en basis leggen), maar nog een derde functie hebben: 'Kerndoelen dragen bij aan kansengelijkheid door rekening te houden met de diversiteit van de samenleving, verschillende perspectieven te bieden en inclusief taalgebruik te hanteren. Ze brengen leerlingen in aanraking met thema's en kennis die ze niet vanzelfsprekend buiten school aangereikt krijgen en houden rekening met verschillende achtergronden en onderwijsbehoeften.' En dat niet alleen: 'Daarnaast laten de kerndoelen zo duidelijk mogelijk zien dat in alle leergebieden wordt gewerkt aan de ontwikkeling van geletterdheid en gecijferdheid, zodat leerlingen in alle leergebieden de kans krijgen zich daarin te ontwikkelen.'

Ook het woord 'leergebieden' bleek te ontbreken in de begrippenlijst. Tussen 'leefomgeving' (de sociale, fysieke en natuurlijke [? PF] omgeving waarin de mens/leerling zich bevindt en handelt) en 'leesroutine' (een patroon met terugkerende handelingen dat de leesgewoonte op school stimuleert. Bijvoorbeeld regelmatig voorlezen, ingeroosterde tijd voor vrij lezen, boekpromoties [? PF] of deelname aan leescampagnes), was niets te vinden over 'leergebieden'.

Wel beste lezer. Het Nederlandse voortgezet onderwijs kent sinds april van dit jaar 45 kerndoelen (met soms nog sub-kerndoelen). Daarvan heeft 20 procent betrekking op Nederlands met negen kerndoelen verdeeld over vijf domeinen. Engels en andere Moderne Talen moeten het ieder doen met drie kerndoelen en twee domeinen.

Rekenen en Wiskunde heeft acht kerndoelen. Mens en Maatschappij en Mens en Natuur hebben beide vijf kerndoelen. Burgerschap, Digitale Geletterdheid, Kunst en Cultuur en Bewegen en Sport hebben ieder drie kerndoelen. Drie is blijkbaar het

minimum, nodig om die zo belangrijke basis te leggen.

Beter dan 'het vogelnestje'

De kerndoelen zijn uiteenlopend van aard. Kerndoel 4: De leerling voert gesprekken. Kerndoel 7: De leerling verkent het gebruik van taal. Kerndoel 16: De leerling ontwikkelt een wiskundige attitude. Kerndoel 18: De school geeft vorm aan een democratische oefenplaats. Kerndoel 23: De leerling participeert in de gedigitaliseerde wereld. Kerndoel 28: De leerling onderzoekt hoe mensen met elkaar samenleven. Kerndoel 33: De leerling toont inzicht in en verkent systeem aarde. De laatste in de rij, kerndoel 45, luidt: De leerling geeft betekenis aan bewegen. Dit kerndoel is onderverdeeld in A. Oriënteren op beweegcontexten en B. Beweegidentiteit ontwikkelen.

Ik neem aan dat kerndoel 45 een verbetering is ten opzichte van mijn schooltijd toen de gymleraar mij door middel van de voorbeeldfunctie tevergeefs 'het vogelnestje' trachtte te doen maken in de ringen. Maar het lijkt mij de hoogste tijd om een inhoudelijke discussie te voeren over de kerndoelen van het Nederlandse onderwijs en deze terug te brengen tot een document dat niet veel langer is dan de Tien Geboden.

Het belangrijkste document van Nederland is [hier](#) te vinden.

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. [Doet u \(weer\) mee?](#) Hartelijk dank!